

природи”, „З чого складається повітря”, „Вода має бути чистою”, „Охорона ґрунту”, „Чи можуть рослини захищатися. Охорона рослин”, „Які дикі тварини захищаються. Охорона тварин”, „Гриби”, „Бактерії”, „У природі все взаємопов’язане” та інші наповнені послідовним викладом екологічних знань. На користь цього підручника є не тільки розкриття збалансованих взаємозв’язків між явищами природи та діяльністю людини, а цілеве подання навчального матеріалу сприяє емоційно-естетичному сприйняттю екологічних знань. Дидактичною знахідкою є вдале поєднання пізнавальних завдань щодо вивчення навчального матеріалу з практичною діяльністю по охороні природи. Останньому сприяє методичний апарат підручника з кожної теми уроку.

Отже, основний зміст початкової освіти сприяє:

- формуванню різнобічних і глибоких знань про оточуюче природне середовище;
- виробленню світоглядних ціннісних орієнтацій по відношенню до природи;
- вихованню відповідального ставлення до природи;
- усвідомленню дітьми себе часткою природи;
- участі у догляді і наданні допомоги об’єктам природи тощо.

Набуті у початковій школі екологічні знання сприятимуть формуванню екологічної культури особистості школярів середнього і старшого віку, як форми регуляції їх взаємодії з природою.

Є.Х.Свтушенко

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ДО УЧНІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ

Свтушенко Є.Х. в статті “Дидактичні умови особистісно-орієнтованого підходу до учнів в процесі навчання біології” визначає проблеми психодидактичного плану, пов’язані з умовами використання особистісно-орієнтованої технології в процесі навчання біології.

Шкільний курс біології, який входить до освітньої галузі „Природознавство”, покликаний сприяти формуванню у учнів цілісного уявлення про сучасну природничо-наукову картину світу, роль і місце людини в довкіллі, її моральну відповідальність за збереження природи і цивілізації в цілому. В цьому зв’язку навчання біології повинно спиратися на такі вихідні положення: логіка пізнання забезпечує розвивальний характер навчання і формування теоретичного мислення; теоретичні узагальнення є провідними змістовими елементами; особистісно-орієнтований процес навчання ґрунтується на гуманістичних засадах і забезпечує рівневу диференціацію. Вивчення теорії розвиваючого навчання та практики впровадження його технологій в навчально-виховний процес з біології в школі актуалізує низку проблем психодидактичного плану: 1) які конкретні дійові, негроміздкі методики можна використати для психодіагностики учнів; 2) хто в школі (за відсутності психолога) повинен здійснювати цю роботу; 3) як в класах з великою наповнюваністю учнів (до 30-і >) здійснювати індивідуальний підхід до учнів; 4) як реалізувати завдання особистісно-орієнтованого підходу до учнів на фоні завдань занадто складної програми базової біологічної освіти, недостатніх методичного забезпечення та матеріальної бази школи (зокрема, технічних засобів

навчання).

Спостереження за роботою вчителів, бесіди з вчителями біології та апробація методичних матеріалів з розвиваючого навчання на курсах підвищення кваліфікації вчителів дозволили нам визначити дидактичні умови особистісноорієнтованого навчання біології: 1) вивчення індивідуальних психологічних особливостей учнів класу як основи особистісноорієнтованого підходу (за відсутності психолога в школі, вчитель-предметник може користуватися даними соціометрії та психологічною характеристикою класу, складеними класним керівником, а також власними спостереженнями за навчанням та поведінкою учнів класу); 2) виділення гомогенних (2-3 учні) та гетерогенних груп (з подальшою диференціацією учнів у них), а також індивідуумів, які не «вписуються» в ці групи, для організації особистісно-орієнтованого навчання; 3) виявлення індивідуальних можливостей учнів для самостійної роботи над певними навчальними темами за індивідуальною програмою (це можуть бути коригуючі програми та програми поглибленого вивчення біології); 4) конструювання навчального процесу з урахуванням: виявлення та використання суб'єктного досвіду учня; структурування матеріалу теми, забезпечення можливості вибору учнем змісту (базові чи поглиблені знання), виду і форми його усвідомлення (текстовий матеріал, а також графічні, об'ємні, технічні засоби навчання), завдань різного рівня складності; 5) створення на уроці атмосфери довіри, взаємодопомоги. сприяння успіху і самовираженню учня; 6) забезпечення контролю, самоконтролю, рефлексії, оцінки учіння як суб'єктної діяльності; 7) забезпечення системності в здійсненні особистісно-орієнтованого підходу: у всіх формах організації навчально-виховного процесу з біології; на всіх основних етапах уроку; під час тематичних атестацій; 8) використання нестандартних уроків: уроки вивчення нового матеріалу («уроки-дослідження», «уроки-подорожі», уроки «в лабораторії вчених»), практичні уроки («уроки-моделювання»), уроки - «рольові ігри»), уроки узагальнення і систематизації, контролю знань («прес-конференції», «урок-панорама» та ін.).

Вважаємо, що дотримання вчителем біології вказаних дидактичних умов сприятиме гуманному ставленню до учнів та розвитку їх позитивних особистісних характеристик.

С.Г. Шуперко

ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ПОНЯТЬ В УЧНІВ В УМОВАХ ОСОБИСТІСНООРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Основна мета, що стоїть перед загальноосвітньою школою є гармонічний розвиток особистості. Цим обумовлена складність завдання розвитку розумових здібностей учнів. Сутність розумового розвитку полягає в здатності переосмислювати відомі, засвоювати нові поняття й утворювати системи понять.

Аналіз вітчизняних та зарубіжних досліджень, досвід роботи вчителів, власний досвід роботи свідчить, що побудова системи вправ, орієнтованих на засвоєння учнями математичних понять, є однією з важливіших задач в умовах особистісно-орієнтованого навчання.

Відомо, що математичні поняття є чи не найбільш складними для